

Motion till riksdagen 2022/23:2301

av **Anders W Jonsson m.fl. (C)**

med anledning av skr. 2022/23:27 Vissa frågor inom hälso- och sjukvårdsområdet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen senast den 31 maj 2023 bör återkomma till riksdagen med en ny skrivelse om hur arbetet bedrivs med att genomföra de åtgärder som beskrivs i betänkande 2021/22:SoU36 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur information om väntetider och kvalitet inom specialistsjukvården skyndsamt kan bli lätt tillgänglig för allmänheten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga åtgärder som på både kortare och längre sikt kan förbättra tillgången på specialistsjuksköterskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och specialistläkare i allmänmedicin och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör påbörja en bred översyn av arbetsmiljön inom sjukvården och en översyn av frågan om stärkt företagshälsovård och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om vårdfrågor (bet. 2021/22:SoU36, rskr. 2021/22:200). Enligt tillkännagivandet ska regeringen skyndsamt vidta åtgärder inom ett antal områden och återkomma till riksdagen med skrivelser som innehåller återrappporter. I skrivelse 2022/23:27 redogör regeringen för den tredje och sista återrappporteringen.

Den tredje skrivelsen är den första som kommer från den nya regeringen. Det finns anledning att påminna om att de nuvarande regeringspartierna ställde sig bakom de ovanligt tydliga krav på regeringen som riksdagen tillkännagav våren 2022. Skrivelsen

innehåller dock inga nyheter som inte redan presenterats av den förra regeringen eller i det s.k. Tidöavtalet eller i budgetpropositionen (prop. 2022/23:1).

Det finns ett antal lovande sjukvårdspolitiska skrivningar och förslag i Tidöavtalet men dessa är tyvärr mycket allmänt hållna. Regeringen verkar ha lagt kraften på symbolpolitik som inte bidrar till kortare köer. En stor centraliseringsreform som flyttar makt från patienter, professionerna och regionala folkvalda till byråkrater i huvudstaden är enligt Centerpartiet fel väg att gå.

Andra förslag hotar patientsäkerheten och försvårar arbetssituationen för personalen, såsom begränsningarna i tillgången till tolk eller den s.k. informationsplikten. En förutsättning för kortare vårdköer är att det finns tillräckligt med kompetent personal. Det är svårt att förstå varför regeringen går fram med förslag som kan innebära både nya byråkratiska arbetsuppgifter för de anställda i vården, försvårad kommunikation med patienten och att onödiga vårdskador uppstår.

Regeringens budgetförslag präglas till Centerpartiets förvåning av klassisk socialdemokratisk politik med ett stort antal befintliga och nya riktade statsbidrag. Riktade statsbidrag ger ofta mindre vård för pengarna och genererar mer byråkrati än resurser till vårdens huvudmän och utförare. Tyvärr bidrar inte regeringens budgetförslag till att kommuner och regioner har muskler att värna sjukvården mot den ekonomiska krisen och ge vårdpersonalen förbättrade arbetsvillkor. Den som hoppades på ett borgerligt paradigmskifte lär vara besviken.

Regeringen anser att tillkännagivandet genom ”vidtagna åtgärder” och slutförd återrapportering är slutbehandlat. Centerpartiet delar inte denna uppfattning. Det behövs betydligt mer kraftfulla åtgärder och därför också ytterligare återrapportering till riksdagen.

Vårdplatser

Enligt riksdagens tillkännagivande ska regeringen ta fram en nationell plan för hur bristen på vårdplatser ska åtgärdas.

Enligt redogörelsen ser regeringen behov av att införa en prestationsbaserad ersättning till regionerna och hänvisar till budgetsatsningar. Regeringen aviserar även en kartläggning och en nationell strategi för att öka antalet vårdplatser och pekar även på Socialstyrelsens uppdrag att ansvara för en långsiktig insamling, uppföljning och dialog kring data om vårdköer och disponibla vårdplatser.

Det finns redan prestationsbaserade ersättningar till regionerna i form av den s.k. kömiljarden och det framgår inte tydligt av regeringens skrivelse eller av budgetpropositionen huruvida man avser att stärka befintliga ersättningar eller inrätta ett nytt och parallellt system. Någon närmare beskrivning av den nya strategins utformning och implementering finns inte och inte heller någon tidsram. Riksdagens tillkännagivande om att regeringen ska *ta fram* en nationell plan för hur bristen på vårdplatser ska åtgärdas är således ej uppfyllt.

Det är viktigt att prestationsbaserade ersättningar fokuserar på utfall, inte antalet nya vårdplatser i sig. Det är självklart av stor vikt att så snabbt som möjligt återställa vårdplatser som försvunnit på grund av personalbrist. Samtidigt är de lokala förutsättningarna olika, och viss personalbrist kommer sannolikt kvarstå under lång tid framöver. En hållbar utveckling av den regionala sjukvården kommer därför att kräva inte bara återställning av ett antal vårdplatser utan även att fler patienter får rätt behandling

hos sin fasta läkarkontakt i primärvården, i hemsjukvården eller genom vård på distans. Satsningar på utbildning, fortbildning, karriärmöjligheter och bättre arbetsvillkor så att fler rekryteras och stannar inom vården är också en del av lösningen.

Granskningar från Riksrevisionen och Myndigheten för vård- och omsorgsanalys visar att riktade statsbidrag, även de som baseras på överenskommelser med SKR, ofta har en oklar effekt eller att det är svårt att hitta träffsäkra indikatorer och mäta utfall. En nationell plan för att åtgärda bristen på vårdplatser kommer att kräva ett omtag och paradigmskifte som inte går att utläsa av regeringens skrivelse eller av budgetpropositionen.

Mot bakgrund av detta anser Centerpartiet att tillkännagivandet inte kan anses slutbehandlat. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en fjärde rapport senast den 31 maj 2023.

Samordning av vårdköer

Enligt riksdagens tillkännagivande ska regeringen se över frågan om samordning av vårdköerna. I detta arbete ska enkel och lättillgänglig information till patienter och deras anhöriga prioriteras i syfte att utnyttja ledig kapacitet i vården. Regeringen ska även se över frågan om att i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och patientlagen (2014:821) införa en rätt för patienten att fritt söka såväl öppen som slutna specialistvård i hela landet.

Enligt redogörelsen har regeringen avsatt pengar i budgetpropositionen för 2023 till en nationell statlig vårdförmedling. Socialstyrelsen har ett uppdrag att stödja och stärka regionernas produktions- och kapacitetsplanering samt lämna förslag på målvärden för antalet vårdplatser. Uppdraget har delredovisats men pågår fortfarande.

Inga konkreta uppdrag har getts till andra aktörer och regeringen har inte aviserat vare sig en översyn eller ett konkret förslag om att införa fritt vårdval även i specialistvården. Ett sådant skarpt förslag har lämnats av Centerpartiet i vår motion 2022/23:905 *En utvecklad sjukvård i hela landet*.

För att korta köerna anser Centerpartiet att hela landets sjukvårdsresurser behöver mobiliseras. Flera av de större privata vårdgivarna har sagt sig ha möjlighet att med kort varsel öka sin kapacitet för planerad vård. Det handlar både om medicinsk bedömning, utredning och behandling. Fritt val av vårdgivare i slutenvården skulle även bidra till en mer patientcentrerad och individuellt anpassad vård. Vi är förvånade över att en regering med tre borgerliga partier inte verkar prioritera detta eller visar vilja att vända på alla stenar för att korta köerna. Förslaget om ett statligt kontor präglas av ett socialdemokratiskt tankesätt och riktar sig mer mot symtomen än de strukturella brister som skapar problemen.

Information om väntetider och om kvalitet är i dag mycket svår för patienten att ta del av. Det pågår ett arbete inom ramen för 1177 Vårdguiden där informationen ska bli lättillgänglig. Med tanke på den akuta situationen måste det arbetet påskyndas. Det är positivt om man kan använda en befintlig informationsportal och informationsstruktur som patienter i hela landet redan känner till.

Mot bakgrund av detta anser Centerpartiet att tillkännagivandet inte heller i detta avseende kan anses slutbehandlat. Förutom att återkomma till riksdagen med en fjärde rapport senast den 31 maj 2023 bör regeringen, i samråd med SKR, skyndsamt se över

hur information om väntetider och kvalitet inom specialistsjukvården så snart som möjligt kan bli lättillgänglig för allmänheten via 1177 Vårdguiden.

Kompetensförsörjning

Enligt riksdagens tillkännagivande ska regeringen ge det nationella vårdkompetensrådet i uppdrag att ta fram en plan med förslag på åtgärder för att dimensionera antalet utbildningsplatser till behovet av personal. Ett antal professioner ska beaktas särskilt. Regeringen bör även besluta om planens genomförande. Vidare ska regeringen införa fler möjligheter för vårdens medarbetare att arbeta för olika huvudmän samt förbättra möjligheterna för privata vårdgivare att använda ledig kapacitet vid sjukhus och andra vårdinrättningar.

Enligt skrivelsen avser regeringen att ta fram en plan för att förbättra kompetensförsörjningen och som ett led i arbetet även kartlägga kompetensbehoven. I skrivelsen pekar regeringen på ett antal befintliga satsningar som får fortsatt finansiering enligt budgetpropositionen. Förutom en mindre budgetsatsning på utbildning av fler sjukhusfysiker aviseras inga nya konkreta åtgärder.

Personalsituationen i svensk sjukvård är akut. Behovet av kompetent och välutbildad vård- och omsorgspersonal kommer bli allt viktigare de kommande åren. Centerpartiet har i motion 2022/23:905 *En utvecklad sjukvård i hela landet* lyft ett antal konkreta förslag för att underlätta utbildning och rekrytering av personal i sjukvården.

Det är svårt att se hur riksdagens tillkännagivande kan anses vara uppfyllt med de mycket begränsade åtgärder och initiativ som regeringen beskriver. Förutom att återkomma till riksdagen med en fjärde rapport senast den 31 maj 2023 bör regeringen i enlighet med tillkännagivandet skyndsamt vidta ett antal kortsiktiga åtgärder som förbättrar den redan mycket väldokumenterade bristen på specialistsjuksköterskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och specialisläkare i allmänmedicin.

Arbetsmiljön inom vården

Regeringen ska enligt riksdagens tillkännagivande se över frågan om arbetsmiljön inom vården. En lämplig myndighet bör få i uppdrag att genomföra en tillsyn över arbetsmiljön i vården och regeringen bör därefter vidta åtgärder. Även skyddet vid arbetsskador ska stärkas. Regeringen ska även se över frågan om att stärka företagshälsovården i syfte att förebygga och åtgärda fysisk och psykisk ohälsa.

Enligt skrivelsen har inte den sittande regeringen vidtagit några som helst initiativ. Det beskrivs att Arbetsmiljöverket i september 2022 inledde ett arbete med 1 500 inspektioner inom vården för att bedöma förekomst av belastningsskador vid tunga lyft. Arbetsmiljöverket har självt beslutat om att från oktober 2022 särskilt inspektera landets akutsjukhus för att bedöma arbetsmiljön kopplad till hög arbetsbelastning.

Centerpartiet har i motion 2022/23:905 *En utvecklad sjukvård i hela landet* lyft ett antal konkreta förslag för att förbättra arbetsmiljön för sjukvårdens personal.

Det är uppenbart att riksdagens tillkännagivande inte kan anses vara uppfyllt vad gäller de åtgärder kring arbetsmiljön som beskrivs i tillkännagivandets punkt 6 och 7. Förutom att återkomma till riksdagen med en fjärde rapport senast den 31 maj 2023 bör regeringen i enlighet med tillkännagivandet skyndsamt påbörja en bredare översyn av arbetsmiljön inom sjukvården samt en översyn av frågan om stärkt företagshälsovård.

Anders W Jonsson (C)

Christofer Bergenblock (C)

Martina Johansson (C)